

МОДЕЛЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

MODEL OF IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF MIDDLE EDUCATION

У статті розкрито модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти; відображено бачення складників на основі застосування сучасних принципів та інновацій для перспективного розвитку системи середньої освіти регіону та забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів висококваліфікованими кадрами.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, модель, педагогічні умови, управління системою середньої освіти.

В статье раскрыта модель внедрения инновационного менеджмента в систему среднего образования; отражено видение составляющих модели на основе применения современных принципов и инноваций для перспективного развития системы среднего образования региона и обеспечения общеобразовательных учебных

заведений высококвалифицированными кадрами.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, инновационные подходы, модель педагогических условий, управление системой среднего образования.

The article presents the model for the introduction of innovative management into the system of secondary education; the vision of the components of the model is reflected on the basis of application of modern principles and innovations for the long-term development of the secondary education system of the region and provision of comprehensive educational institutions with highly skilled personnel.

Key words: innovation, innovative activity, innovative approaches, model of pedagogical conditions, management of the system of secondary education.

УДК 37.014.54:373.5:005.591.6

Драгунова В.В.,

аспірант кафедри педагогіки
Житомирського державного
університету імені Івана Франка

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Актуальність дослідження зумовлює орієнтація держави на реалізацію політики інноваційного менеджменту учасників освітнього процесу, що визначає пошук педагогічних умов та механізмів управління системою середньої освіти. З огляду на ці перетворення особливої актуальності набувають педагогічні умови впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти. В основу державної політики України покладено розуміння того, що освіта набуває важливого інноваційного значення, а реформування системи освіти, спрямоване на покращення освіченості нації, – стратегічний пріоритет держави.

Такий підхід вимагає наукового бачення процесів моделювання управління системою середньої освіти з упровадженням інноваційного менеджменту, сучасних принципів, методів та функцій управління, а також пошуку ефективних засобів та методик управління для поєднання з практичною діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблеми управління освітою присвячені наукові праці Г. Балихіна, Л. Ващенко, А. Гошко, В. Грабовського, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, І. Довбиш, Г. Єльнікової, О. Зайченко, Ю. Кавун, Л. Калініної, М. Комарницького, Г. Корнетова, Г. Костюк, В. Князева, Т. Лукіної, В. Маслова, В. Мельник, Т. Шамової та ін., які розкривають поняття й технологію управління, поняття якості освіти та сутність розробки кваліметричних еталонів для вимірjuвальних процедур.

Концептуальні положення управління закладами середньої освіти розглянуто в роботах Ю. Бабанського, Є. Березняка, В. Бондаря, Л. Даниленко, В. Маслова, В. Пікельної, С. Сисоєвої. Пси-

хологічні аспекти управління знайшли відображення в монографії Л. Карамушки. Філософський та соціологічний аспекти висвітлено в роботах В. Андрущенко, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кудіна, В. Кременя; В. Лутая, В. Солодкова тощо; управлінський – В. Бондаря, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, О. Єльнікової, Л. Калініної, Ю. Конаржевського, М. Кондакова, В. Маслова, Н. Островерхової, М. Поташника, М. Черпинського.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Реалізація моделі впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти шляхом застосування компонентів, критеріїв і результатів оцінювання забезпечить досягнення керівниками закладів загальної середньої освіти певного рівня сформованості вмінь, необхідних для впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

Мета статті – розглянути та обґрунтувати модель впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти; розкрити суть принципу інноваційності в управлінні системою середньої освіти в контексті обґрунтування представленої моделі, розроблення та реалізація якої сприятиме розвитку загальноосвітніх навчальних закладів і зростанню рівня підготовки кваліфікованих працівників.

Завдання дослідження – розробити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи проблему моделювання, зазначимо, що поняття «модель» у перекладі з латинської мови означає міру, зразок, примірник чого-небудь [9]. Модель має декілька застосувань, вона дозволяє: чітко визначити компоненти, які утворюють систему;

схематично розглядати зв'язки між компонентами, порівнювати зв'язки в середині моделі; генерувати ідеї, ставити питання щодо об'єкта дослідження.

Моделювати можна об'єкти, процеси та явища: оригінал зазначених об'єктів може не існувати в реальному світі, його дослідження може бути недоступне для науковців. Способи представлення результатів моделювання можуть бути як матеріальними, так й інформаційними. «Філософський енциклопедичний словник» визначає моделювання як метод дослідження об'єктів пізнання на їх моделях; побудова і вивчення моделей реально існуючих предметів і явищ (органічних і неорганічних систем, інженерних пристроїв, різних процесів – фізичних, хімічних, біологічних, соціальних) і конструйованих об'єктів для визначення чи поліпшення їхніх характеристик, раціоналізації способів їх побудови, управління тощо [3, с. 69–75].

Тому в процесі застосування цього методу застосовують модель як засіб дослідження. Модель (англ. model) – це речовина, знакова або мислена система, яка відтворює, імітує, відображає принципи внутрішньої організації або функціонування об'єкта, його властивості, ознаки чи характеристики [2, с. 85].

Головними функціями, які виконує модель, можна вважати теоретичну і практичну. Теоретична функція моделі дає можливість реалізувати специфічний образ діяльності, який відповідає діалектичним закономірностям єдності загального й одиничного, логічного і чуттєвого, абстрактного і конкретного; практична функція моделі дозволяє представити модель як інструмент і засіб наукового експерименту. Крім того, модель може виконувати дескриптивну, прогностичну і нормативну функції. Так, наприклад, дескриптивна функція моделі педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти полягає в тому, щоб за рахунок абстрагування від реалій кожного окремого загальноосвітнього навчального закладу пояснити специфіку та зміст означених технологій. Частковим виявом дескриптивної функції є пізнавальна, яка дає можливість досліднику встановити суттєві змістовні характеристики педагогічних умов із впровадженням інноваційного менеджменту в систему середньої освіти.

Прогностична функція моделі дає можливість передбачати майбутній розвиток подій у межах того чи іншого явища. Так, у випадку моделювання педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти за допомогою означеної функції можна передбачати перспективний розвиток окремих педагогічних технологій як найбільш ефективних для фахівців цієї галузі. Нормативна функція передбачає можливість не лише описати наявний ресурс педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в системі середньої освіти, але й побудувати бажаний ідеальний образ процесу впровадження

інноваційного менеджменту із застосуванням педагогічних умов [3, с. 69].

Моделі класифікують за певними ознаками, тому існує досить багато їх типів і видів. Наприклад, за способом побудови розрізняють матеріальні й ідеальні моделі. А. Венедов пропонує класифікувати моделі за способом реалізації, а саме:

1. Субстанціональні моделі – ті, що будуються з урахуванням субстанціонального підходу, який дає можливість виділити базові субстанції для наукового аналізу; такою субстанцією в межах проблеми нашого дослідження є інноваційний менеджмент;

2. Структурні – тобто такі, для побудови яких найважливішими є сутнісні взаємозв'язки між структурними компонентами;

3. Функціональні моделі, під час створення яких ураховуються функції компонентів та їхня роль у досягненні очікуваного результату;

4. Змішані моделі, що поєднують у собі риси двох чи всіх попередніх; до таких належить насамперед структурно-функціональна модель, досить популярна в педагогічних дослідженнях [3, с. 69–75].

За характером використання під час моделювання компонентів виділяють предметні та знакові моделі. Предметне моделювання стосується відтворення геометричних, фізичних, динамічних, функціональних характеристик предмета моделювання. Знакове моделювання втілюється в схемах, графіках, таблицях.

Педагогічне моделювання є одним із методів педагогічного дослідження. Як відомо, методи педагогічних досліджень – це способи пізнання педагогічної діяльності [6]. Специфіка педагогічного дослідження полягає в тому, що результати педагогічного впливу залежать від одночасної дії багатьох чинників. Тому відсутність або зміна дії одного з них приводить до змін у всій системі, й результати педагогічного процесу теж змінюються.

Одним із завдань педагогічного дослідження є встановлення педагогічних закономірностей як фактичних постійних і необхідних зв'язків між реальними феноменами педагогічного процесу [9]. Педагогічне моделювання використовується для вирішення таких педагогічних завдань, як планування й організація навчально-виховного процесу, оптимізація структури змісту навчання і виховання, побудова технологій навчально-виховного процесу. Крім того, моделювання може допомогти в процесі вияву і класифікації педагогічних законів та закономірностей, інтерпретації отриманих у ході педагогічного дослідження даних, перевірки поставленої гіпотези.

Особлива увага вчених приділяється розвитку методології сучасних управлінських інновацій та напрямів управління інноваційним закладом. У цілому в зоні уваги вчених перебувають питання розвитку інноваційних напрямів управління якістю освіти. При цьому поки що недооцінюється прогностичний потен-

ціал механізму моделювання як інноваційного механізму вдосконалення управління освітою.

Здійснивши теоретичний аналіз сучасного стану педагогічних умов упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти, ми розробили модель, що включає в себе такі компоненти: сукупність знань наукових основ управління і менеджменту освітніх інновацій; умінь та навичок здійснювати ефективно управління загальноосвітніми навчальними закладами; мотивацію управлінської діяльності; особистісні та професійні якості керівника ЗНЗ.

Дана модель розроблена на основі концептуальних засад реформування середньої освіти та впроваджуватиметься саме за допомогою педагогічних умов у системі середньої освіти з продукуванням та впровадженням інноваційних змін з урахуванням регіональної специфіки, зовнішніх та внутрішніх факторів, а також урахуванням соціального, економічного, адміністративного та освітньо-культурного потенціалу. Модель передбачає реалізацію загальної прогностичної мети та включає такі структурні компоненти: концептуально-цільовий, структурний, організаційно-діяльнісний, оцінювально-результативний (див. рис. 1).

Рис. 1. Модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти

Запропонована модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти передбачає:

- управління навчальним закладом щодо організації управлінського та навчально-виховного процесів;

- управління навчальним закладом щодо делегування повноважень;

- управління навчальним закладом щодо планування управлінського та навчально-виховного процесів;

Під час розроблення моделі ми врахували, що реалізація її буде спрямована на створення гнучкої, динамічної, демократичної системи впровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти, яка використовує:

- варіативні управлінські рішення;
- прогнозує кінцеві результати діяльності;
- включає економічні механізми діяльності;
- забезпечує оптимальне поєднання адміністративного, колективного управління й самоврядування [2, с. 85; 3, с. 70; 6; 8].

Висновки. Модель упровадження інноваційного менеджменту в систему середньої освіти включає в себе: сукупність знань керівника і менеджменту в системі середньої освіти, в тому числі менеджменту освітніх інновацій; умінь і навичок здійснювати ефективно управління загальноосвітнім навчальним закладом; мотивацію управлінської діяльності та особистісні професійні якості безпосередньо керівника.

Дана модель дає зрозуміти, що для реалізації стратегії інноваційної політики потрібно більше часу приділяти інноваційному розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Це передбачає ряд заходів, які направлені безпосередньо на зміну ситуації. На наш погляд, сучасна освітня політика повинна орієнтуватися не на скорочення освітньої мережі, а на її інноваційний розвиток. Тому дане

питання не вичерпує себе та вимагає подальшого вивчення і практичного використання в управлінні відділом освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Васильченко Л.В. Формування управлінської культури керівника школи в системі післядипломної педагогічної освіти : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Запоріжжя : ЗОІППО, 2006.

2. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. Київ : Міленіум, 2004. С. 85.

3. Довбиш І. Модель державно-громадського управління ЗНЗ. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2006. № 1. С. 69–75.

4. Єльнікова Г.В. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління. *Директор школи*. 2003. № 40–41.

5. Мельник В. Підвищення кваліфікації керівника загальноосвітнього навчального закладу як інноватора освітнього процесу. *Директор школи*. 2002. № 9. Березень. С. 5–6.

6. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія. Київ : Київ. Нац. тор.-екон. ун-т, 2008. 419 с.

7. Освітні технології : навч.-метод. посібник / за заг. ред. О.Пєхоти. Київ : А.С.К., 2001. 256 с.

8. Пикельная В.С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект) : дис. ... док. пед. наук : 13.00.01 ; Криворожский пед. институт. Київ, 1993. 374 с.

9. Рожнова Т.Є.. Особливості моделювання управління професійно-технічним навчальним закладом в умовах інноваційних процесів. *Теорія та методика управління освітою: електронне наукове фахове видання ДВНЗ: «Університет менеджменту освіти»*. 2010. Вип. 3 URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals>

10. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. Київ : Знання-прес, 2003. 295 с.